

Van ambacht tot technocraft

AMBACHTELIJK VAKMANSCHAP, OOIT VOORBIJGEHOLD DOOR ZOGENAAMDE TECHNOLOGISCHE VERBETERING, WORDT DOOR ONTWERPERS WEER OPGEPIKT. MAAR WEL MITS TOEPASSING VAN DE KENNIS EN TECHNOLOGIE VAN VANDAAG.

Ambacht had niet zo lang geleden nog een bestofte nasmaak. Dat is intussen welanders, dankzij de aandacht van vele ontwerpers en designmerken. Door ambacht te koppelen aan design ontstaat iets nieuws. Designers bekijken ambachten met een frisse blik en zien andere mogelijkheden dan de vaklui zelf. Denk aan het werk van de Nederlandse Christien Meindertsma of aan Studio Job dat al jaren samenwerkt met vaklui, of het nu gaat over handgeknoppte tapijten of het verwerken van tin en brons. De kruisbestuiving tussen ambacht en design levert unieke

of gelimiteerde en meestal ook prijzige collecties op. Al zijn er ook zeldzame betaalbare voorbeelden zoals het handwerk vormgegeven door Hella Jongerius voor de Ikea PS Collectie. Ambacht als marketing voor design? Of is het omgekeerd? Slimme ambachtelijke bedrijven zoals Koninklijke Tichelaar Makkum, bekend om het

met de hand geschilderde en vervaardigde aardewerk, zetten zichzelf weer op de kaart net dankzij de samenwerking met ontwerpers. Meer zelfs, voor veel met uitsterven bedreigde ambachten is de aandacht van ontwerpers waarschijnlijk de laatste kans om zichzelf nieuw

leven in te blazen. Zo plant de (sterkvergrijsde) Vlaamse Gilde van Houtdraaiers een samenwerking met de Media & Design Academie in Genk, een manier om jonge mensen in contact te brengen met hun vak.

De hernieuwde interesse voor ambachten past perfect in een tijdsgeslacht als de onze, waarin duurzaamheid en authenticiteit steeds meer voorop staan. Door terug te grijpen naar handwerk en oude technieken geven ontwerpers opnieuw een eerlijk en helder verhaal aan hun objecten. De terugkeer naar het ambacht is dus meer dan een romantisch dwepen met het verleden. Je zou het kunnen formuleren als een relativering van het ongebreideld vooruitgangdenken van toen en vandaag, maar ook als kritiek op de massaproductie die ons overstelpt met identieke spullen. Het is een manier om iets gepersonaliseerd te maken in een maatschappij die individualiteit zo hoog inschat.

THE AGE OF THE TECHNOCRAFTER

Je kunt braaf aan een ambacht vasthouden en het vooral door vormgeving en bestemming een nieuw elan geven, maar het huwelijk tussen ambacht en design evolueert intussen verder. Ontwerpers durven andere technieken, zelfs hoogtechnologische, koppelen aan al dat vakmanschap. En dat levert steeds meer boeiende resultaten op. Het is een groot experimenteel domein waar vooral jonge ontwerpers graag vertoeven en grenzen verleggen. Een mooi voorbeeld daarvan is "L'Artisan Electronique" van het Belgische Unfold. Het gaat om een

Tekst: Anneleen Peeters

Jonge stof, oud gedaan
 DE BORDEN "PIATTI AND DOUGH",
 MACHINAAL VERVAARDIGD VAN OPPERVLAKTE-
 MATERIAAL DUPONT CORIAN, MAAR MET
 DE HAND GEPOLIËRD. EEN ONTWERP VAN HET IN
 SINGAPORE GEBASEERDE STUDIO JUJU.

> Info: studio-juju.com

Effectmal

Wie een vaas wil maken van keramiek heeft volgens de eeuwenoude techniek een unieke mal nodig. Voor elk model is dus een andere mal vereist. Julian Bond, oud RCA-student, bedacht een systeem waarbij de mal bestaat uit verstelbare componenten. Daardoor zijn er eindeloos veel vormen in een mal mogelijk. Het resultaat zijn "Pixel Vases", een coherente collectie van vazen die allemaal gelijkwaardig, maar toch verschillend zijn.

> Info: www.julianfbond.co.uk

LUS VOOR HET OOG

De stoel "Loop" ontstond door tufttechniek toe te passen met een dikke draad en op een ijzeren frame. De lussen van verschillende grootte waaiert op het einde uit over de grond. Zo creëerde Sophie De Vocht een tussenvorm tussen meubel en tapijt. In productie bij Casamania.

> Info: www.sophiedevocht.com; www.casamania.it

digitale kleidraaischijf aangesloten op een 3D-printer die je virtueel gedraaide vaas in klei uitprint. "L'Artisan Electronique" is een symbiose tussen een van de oudste artisanale technieken en digitale technologie. Zo experimenteert vandaag een hele generatie ontwerpers met internet, nieuwe materialen en hightech machines. Ze kunnen terecht in werkplaatsen zoals het Gentse Timelab (www.timelab.org) die hun toelaten op een goedkope manier met bijvoorbeeld lasercutters en 3D-printers te werken. Met andere woorden: er is een democratisering van het maakproces aan de gang. Het is een kwestie van tijd vooraleer heel wat technologie zoals 3D-printers gemeengoed wordt. Ontwerpers en creatieve consumenten worden zo gewoonweg zelf microfabrikanten. Op een kleinschalige manier maken ze unieke producten, net zoals vroeger de ambachtsman, maar dan met andere werktuigen. De nieuwe technocrafter is opgestaan ...

1. De printer van "L'Artisan Electronique" print virtueel gedraaide potten uit in klei. Tot 30 okt. op Design Directors, Design Vlaanderen Galerie. www.unfold.be, www.designvlaanderen.be 2. "Quack Cabinet" van Studio Job met verbluffend inlegwerk met dank aan de lasertechnologie. www.studiojob.be 3. Collectie "Oak Inside". De ontwerperster herinterpreteerde de 400 jaar oude meubeltraditie van Hindeloopen aan de voormalige Zuiderzee in Nederland. Uitgegeven bij Thomas Eyck. www.thomaseyck.com, www.christienmeindersma.com 4. "Fresh Fat Chair" van plastic, gemaakt door het handmatig bedienen van een hightech machine. www.tomdixon.net

Kokendheet handwerk

Met het project "Variations on a kettle" verzoent Jean-Baptiste Fastrez in de anders zo zielloze waterkokers serieproductie met handwerk. Fastrez liet allerlei vaklui (glasblazers, keramisten) containers maken die hij vervolgens combineerde met industrieel geproduceerde techniek. Het is zijn onderzoek naar de mogelijkheid van een meer menselijke en duurzame productie.

> Info: www.jeanbaptistefastrez.com

Vakmanschap als identiteit

Enkele nieuwe spelers gaan prat op het gebruik van vakmanschap: Sé en Mattiazzi. Het Britse Sé brengt luxueuze, met de hand afgewerkte meubels op de markt en wil zo "meubels van de toekomst opnieuw verankeren in hun erfenis". Nieuwe technologieën en materialen, en sterke ontwerpers linken ze aan de beste vaklui en ateliers. Jaime Hayon ontwierp voor hen "Time Piece" (foto 1). Een ander voorbeeld is Mattiazzi. "A new beginning for machines and hands", zo omschrijft het Italiaanse merk zichzelf op zijn website. De gebroeders Mattiazzi specialiseerden zich sinds 1978 in houtbewerking en voerden houten meubels uit voor verschillende merken. Het bedrijf zet nu zijn eerste stappen als onafhankelijk producent van eigen ontwerpen. Met hun knowhow en machines realiseren ze vormen in hout die we normaal enkel associëren met kunststof meubels. Ze werkten samen met Studio Nitzan Cohen, Sam Hecht en Ronan & Erwan Bouroullec (met stoel "Osso" op foto 2 als resultaat).

> Info: www.mattiazzi.eu, www.se-london.com

Op een haar na

Lore Langendries ontwerpt juwelen, een domein waar industriële vormgeving en handwerk strikt gescheiden zijn. Met haar ontwerpen tast ze de grens af tussen ambacht en design.

Het is meteen ook het onderwerp van haar doctoraat in de kunsten dat ze net aanvatte. Op de foto een halsketting van springbokleder. "Ik sneed met een laser de vorm uit leder, maar de haren werden niet altijd weggesneden door de laserstraal. Zo ontstond een uniek product met behulp van een industriële techniek, doorgaans gebruikt voor massaproductie", vertelt Lore. Haar experimenten zijn te zien tijdens Toegepast 16, een expo in Z33 in Hasselt, van 30 oktober tot 5 februari 2012.

> Info: www.designplatform.be

GRIP EN PLEZIER

Terwijl in de rand de technocrafter opgang maakt, sluimert het gegeven ook in het commerciële circuit. Bij gevestigde designmerken sijpelt her en der ambacht door. Denk aan de met de hand gehouwen houten "Raw"-objecten bij Muuto of recent nog het prototype "Poh" bij Cappellini. Soms blijft het bij eenmalige experimenten of pr-stunts, maar het kan ook doortastender. Tom Dixon laat als geen ander ambacht binnen in het maakproces van een industrieel product en komt zo tot unieke én concurrentieële producten. Tom Dixon is daarin als merk ongetwijfeld baanbrekend. Net omdat de concurrentie moordend is, zoekt hij continu naar productiemethoden en ontwerpen die radicaal anders en beter zijn. Hightech verzoen hij met lowtech. Die hybride combinatie van technologie en *craft* werd haast zijn handelsmerk. Zo zijn "Beat Lights" industrieel vervaardigd, maar de lampenkappen zijn aan de binnenkant met de hand beslagen, naar een techniek van lokale vaklui in Jaipur. Toch zet Tom Dixon handwerk niet op een piëdestal. Volgens hem vallen sommige industriële processen ook onder de noemer *craft*. "Het is eigenlijk een understatement om *craft* louter als iets te zien dat met handwerktuigen is gemaakt. Aan de meest progressieve en moderne industrieën komen technieken en vaardigheden te pas waar je een leven lang over doet om ze onder de knie te krijgen," aldus Dixon. Hij durft het geijkte denken dan ook om te draaien: een dure hightech machine gebruiken op een arbeidsintensieve, handmatige manier. Het resultaat: de plastic stoel "Fresh Fat".

De rode draad in het verhaal van de tot ambachten bekeerde ontwerpers, de nieuwe technocrafters en een merk als Tom Dixon? Het gevoel om opnieuw grip te krijgen op het maakproces zelf en het plezier dat ontstaat bij de creatie van meubels en objecten, of er nu gesofisticeerde technologie of een beitel aan te pas komt. ■